

TỰ DO HÓA LÃI SUẤT TẠI MỘT SỐ QUỐC GIA – ĐỐI CHIẾU VỚI VIỆT NAM

TS. Trịnh Quốc Trung
Viện Khoa học Xã hội Vùng Nam bộ

Tóm tắt: Hội nhập kinh tế quốc tế diễn ra ở nhiều ngành nghề, lĩnh vực khác nhau và lĩnh vực tài chính - tiền tệ cũng không phải là ngoại lệ. Xu hướng chung trên thế giới hiện nay là các quốc gia đang từng bước gỡ bỏ các hạn chế, rào cản của quá trình tự do thương mại giữa các quốc gia và vùng lãnh thổ. Mặc dù Việt Nam đã có những bước tiến đáng kể trong tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế nhưng trong lĩnh vực tài chính - tiền tệ vẫn tồn tại những vấn đề đang phải giải quyết liên quan đến tự do hóa tài chính nhằm thúc đẩy sự vận hành hợp lý, an toàn và hiệu quả của dòng vốn trong nền kinh tế. Một trong những yếu tố cấu thành tự do hóa tài chính là việc điều hành lãi suất trong nền kinh tế thông qua lãi suất cơ bản (LSCB). Tuy nhiên, việc sử dụng LSCB hiện nay tại Việt Nam đang có nhiều tranh cãi về khuôn khổ pháp lý, cách thức và mục tiêu áp dụng. Do đó, tác giả thực hiện bài viết này nhằm làm rõ thêm thực trạng LSCB trên thế giới và Việt Nam để NHNN Việt Nam có thể đưa ra những điều chỉnh phù hợp với xu thế và thực trạng nền kinh tế.

Từ khóa: Tự do hóa tài chính, lãi suất cơ bản, kiểm soát lãi suất.

Giới thiệu

Việt Nam đã bắt đầu theo đuổi tự do hóa tài chính và thương mại từ những năm đầu thập niên 1990 của thế kỷ trước khi Chính phủ bắt đầu vận hành nền kinh tế hướng theo cơ chế thị trường. Quan điểm của chính sách tự do hóa là cần trọng và từng bước một. Tự do hóa thương mại được tiến hành trước tự do hóa tài chính - bắt đầu phổ biến đối với các nước đang phát triển như Việt Nam kể từ thập niên 1990.

Trong phạm vi của bài viết, tác giả chỉ tập trung nghiên cứu vấn đề kiểm soát lãi suất của NHNN Việt Nam để tìm ra những yếu tố chưa phù hợp nhằm hoàn thiện hơn quá trình tự do hóa lãi suất (TDHLS) tại Việt Nam vì nếu căn cứ vào các cam kết trong Hiệp định Thương mại Việt Nam - Hoa Kỳ (hiệu lực ngày 10/12/2001) cũng như các quy định khi Việt Nam trở thành thành viên của WTO (hiệu lực ngày 11/01/2007) cho thấy rằng việc sử dụng kiểm soát lãi suất như hiện nay tại Việt Nam đang đi ngược lại những cam kết đó.

Tự do hóa lãi suất ở một số nước

Hầu hết các Chính phủ trên thế giới đều đã hoặc đang thực hiện kiểm soát lãi suất và phân bổ tín dụng vào những giai đoạn nhất định trong lịch sử phát triển của mình nhằm duy trì sự ổn định về tài chính và hỗ trợ cho phát triển kinh tế và cũng giảm chi phí vay mượn của Chính phủ bằng việc ấn định trần lãi suất ở mức thấp (Capiro và các tác giả, 2001). Tuy nhiên, việc kiểm soát lãi suất và phân bổ tín dụng cũng dẫn đến tình trạng giảm tăng trưởng và thiếu hiệu quả của chức năng trung gian về vốn của hệ thống ngân hàng (Capiro và các tác giả, 1994). Trên thực tế, hầu hết các quốc gia đã gỡ bỏ các hạn chế về lãi suất và tín dụng sau khi trải qua các cuộc khủng hoảng kinh tế vĩ mô.

Tự do hóa lãi suất tại các nước Bắc Âu

Vào những năm 1980, lĩnh vực tài chính tại Phần Lan, Na Uy, Thụy Điển cũng có nhiều điểm tương đồng với hệ thống hiện tại ở Việt